

Linnés Vänner – LVs tidiga historia

Initiativet till att starta föreningen Linnés Vänner (LV) togs hösten 1992. Upprinnelsen till att bilda föreningen var främst att man fått ta del av planerna att införa en entréavgift till de tre linnéträdgårdarna under våren 1993. Det var dåvarande föreståndaren för Botaniska trädgården, Örjan Nilsson, som tog initiativet, tillsammans med bland annat Gunnar Petersson, dåvarande akademiörtagårdsmästare. Genom medlemskap i LV behövde man inte betala inträdesavgift, en förmån som fortfarande gäller. Efter några samtal med intresserade personer bildades Linnés Vänner under parollen **Låt Uppsala blomstra!** vid ett möte 31 mars 1993. Man ville värna om trädgårdarnas öppenhet och möjlighet för folk att komma in och sitta en stund, njuta av blommorna och lyssna på fåglarna. Protokoll från detta första möte finns på annan plats på hemsidan. En interimsstyrelse utsågs för det första året, till viss del efter mötet, genom att Gunnar Petersson ringde runt till personer han kände och som han trodde kunde vara intresserade av att medverka. Stadgarna utarbetades med ledning av stadgarna för motsvarande förening i Göteborg. Redan första året anslöt sig 169 medlemmar! Ganska tidigt väcktes tanken på att föreningen skulle bli och verka som vänförening till de linneanska trädgårdarna, med utökat syfte att stödja verksamheten vid trädgårdarna. Rent formellt blev LV vänförening i maj 2007, genom att underteckna ett avtal med universitetsdirektören och trädgårdsdirektör Mats Block, föreståndare för trädgårdarna.

Föreningens verksamhet har sedan starten främst bestått av föreläsningar, exkursioner/utfärder och studiebesök. Programmet har alltid haft en stor bredd, och alltid med syfte att allmänbilda medlemmarna om vad som finns och sker inom naturvetenskap, kulturhistoria och hortikultur. Utflykterna har varit många och givande under åren. Som exempel från de första årtiondena kan nämnas årliga orkidévandringar ledda av föreningsmedlemmen och trogne kassören Olle Klaar, svamputflykter under ledning av biolog Maria Orved, besök på Berthåga kyrkogård med trädkyrkan ledda av landskapsarkitekt Nils Odén, härliga kvällar ute vid Linnés Hammarby, bland annat under ledning av agrarhistoriker Claes Tollin, guidning av slottsarkitekt Hans Matell i slottsträdgårdarna, vandringar längs Linnéstigarna tillsammans med biologerna, naturguiderna och naturvårdarna Mariette Manktelow, Rolf Jacobsson och Roger Holt och initierade visningar i Linnéträdgården och Linnémuséet av akademiörtagårdsmästare Lena Hansson och museiintendent Eva Björn. Vi fick också upprepade visningar av Universitetsparken där LV bidragit till att skylta upp de delvis unika träd och buskar som planterats där, under sakkunnig ledning av trädgårdsintendent Mattias Iwarsson. Föreningen gjorde även årliga besök i Botaniska trädgården och Tropiska växthuset guidade av personal i trädgården. LV har sedan start även samarbetat intimt med andra uppsalabaserade föreningar, bland annat Uppsala TrädgårdsSällskap, Pensionärsuniversitetet och Senioruniversitetet samt på senare år Folkuniversitetet, till exempel genom minnesvärda utfärder till trädgårdar runt om i landet och den gemensamma föreläsningsserien Tidernas trädgårdar. Föreningen har även engagerat sig och bidragit i projekt med viss Linnéanknytning såsom Aspprojektet som syftade till att öppna fiskvägar genom Fyrisån som varit stängda i ca 150 år.

LVs bidrag, pris och volontärarbete

Trots låg medlemsavgift, och tack vare mycket ideellt arbete, föredragshållare som inte tagit något arvode, överkomliga lokalhyror med mera, skapade föreningen ett överskott som efter utlysning har delats ut som ekonomiskt bidrag till något ändamål vid de fyra linnéminnena i Uppsala. En annan form av bidrag har skett genom volontärarbete, till exempel genom vår- och höstarbete i Linnéträdgården och genom att bemanna inträdet till Orangeriet i Botaniska trädgården. Ett av de första större praktiska arbetena var i juni 2005, där medlemmar i föreningen och personal från trädgårdarna planterade en idegranshäck i Botaniska trädgården, vid dammen mellan Orangeriet och Norbyvägen. Häcken markerar platsen för den mur som revs när Orangeriet byggdes på 1800-talet. Dess utveckling och tillväxt har följts årligen vid den traditionsenliga vårkvällsvandringen ledd av trädgårdens personal. LV kunde också inrätta ett pris till en person som uppmärksammat "en i våra dagar närmast bortglömd gärning med anknytning till Linnés vetenskaper ur ett vetenskapligt, kulturhistoriskt eller hortikulturellt perspektiv" (citat från den första utlysningen). Priset instiftades 2011 och delades ut första gången i februari 2012. Föreningens medlemmar och andra intressenter har fått nominera kandidater till priset och har tagit fram många namn på personer som varit (och är) mycket värdiga pristagare

Logotypen

Astrantia major, stjärnflocka, har blivit Linnés Vänners symbol. I Linnéträdgården i Uppsala har blomman fått ett alldeles eget namn, "Linnés Fröknar", eftersom blomflockarna och deras arrangemang ger växten ett speciellt nobelt helhetsintryck, så som Linnés döttrar lär ha gjort. En första logotyp ritades av Örjan Nilsson och föreningsnamnet under blomman utformades av Gunnar Petersson. Efter hand uppstod behovet av en mer stiliserad logotyp som fungerar bättre i olika digitala sammanhang som till exempel på hemsidan. Örjan Nilsson utformade även de första årens medlemskort, med olika blommor varje år så att det skulle vara lätt att skilja de olika korten åt. På Örjans inrådan pryddes korten av vårblommor, som ju är älskade av alla.

Gunnar Petersson

LV har alltid haft trogna och hängivna styrelse- och föreningsmedlemmar, aktiva så länge de orkat och kunnat ta del av verksamheten. En av dessa minnesvärda personer var Gunnar Petersson. Han var föreningens första ordförande, 1993-94, och gjorde genom alla år fram till sin bortgång viktiga insatser för LV. Han växte upp i Västergötland, skolades till trädgårdsmästare i Alnarp och fick 1955 anställning i Linnéträdgården i Uppsala. Efter mer än 100 år av förfall hade den i början av 1920-talet återförts till sitt linneanska skick av Svenska Linnésällskapet. Som ensam trädgårdsmästare med endast säsongarbetare till hjälp drog Gunnar Petersson ett tungt lass, vilket med tiden inte blev lättare av att Linnésällskapet ekonomi starkt försämrades på 1970-talet. Lösningen blev att Uppsala universitet 1978 övertog ansvaret för Linnéträdgården, som tillsammans med Linnés Hammarby blev en enhet inom Botaniska trädgården. På så sätt blev Gunnar Petersson universitetstjänsteman, med den unika titeln akademiörttagårdsmästare. Under hans tid vid trädgården högtidlighölls 200-årsminnet av Linnés död den 10 januari 1783. Han upplevde sin kanske stoltaste stund när han lyckades få några rankor linnea att blomma i domkyrkan lagom till minnesceremonin. Gunnar var tämligen ensam om att lyckas med att odla "Linnaei ört" och få den att trivas och blomma!

Gunnar Petersson var en verklig Linnéan, som förutom sitt hängivna arbete i Linnéträdgården även engagerade sig i verksamheten vid Linnés Råshult och Stenbrohult. Mycket av detta lever kvar, så kan vi till exempel än idag mötas av hans vackert handskrivna skifferplattor med trädgårdarnas växtnamn. Han hann dessutom med att skriva välformulerade och informativa böcker, t ex *I Linnés tjänst – örtagårdsmästaren ser tillbaka*. I den förmedlas hans kunskap och intresse för hortikulturhistoria i allmänhet och Linnéträdgården i synnerhet. I boken *Prästgårdens trädgård – ett bortglömt kulturarv* berättar han om Linné och hans nära anknytning till just prästgårdens speciella roll för växande och odling.

Marita Wigren Svensson april 2023